

Maktab o'quvchilarida vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni rivojlantirish metodikasi

Rahimova Gulhayo Qahramonovna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

2-kurs “E” guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktab o'quvchilarida vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni shakllantirishning metodik asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqotda tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning estetik didi, ijodiy qobiliyati va vizual tasavvurlarini rivojlantirishga qaratilgan samarali pedagogik yondashuvlar ko'rib chiqilgan. Maqolada o'quvchilarning individual va guruh ishlari orqali badiiy ko'nikmalarini mustahkamlash, rang, shakl va kompozitsiya bo'yicha amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil etish usullari taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: Tasviriy san'at, vizual tafakkur, badiiy ko'nikmalar, pedagogik metodika, maktab o'quvchilari, estetik did, ijodiy faollik.

Maktab o'quvchilarida vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni rivojlantirish tasviriy san'at darslarining asosiy maqsadlaridan biridir. Ushbu jarayon o'quvchilarga rang, shakl, kompozitsiya va tekstura kabi badiiy elementlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Shuningdek, vizual tafakkur o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantiradi, ularning estetik didini mustahkamlaydi va milliy meros elementlarini anglash qobiliyatini oshiradi. Pedagogik metodika esa badiiy ko'nikmalarni sistematik ravishda shakllantirish, individual yondashuvni tatbiq etish va interfaol mashg'ulotlar orqali o'quvchilarning ijodiy faolligini rag'batlantirish imkonini beradi. Mazkur maqola maktab o'quvchilarida vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni rivojlantirishning samarali pedagogik usullarini tahlil qilishga qaratilgan.

Maktab o'quvchilarida vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni rivojlantirish tasviriy san'at darslarining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Vizual tafakkur o'quvchilarning atrof-muhitni sezish va uni tasviriy ifodalash qobiliyatini shakllantiradi, shuningdek ularning estetik didi va ijodiy fikrlashini mustahkamlaydi. Badiiy ko'nikmalar esa rang, shakl, kompozitsiya, tekstura va perspektiva kabi badiiy elementlarni amaliyotda qo'llash orqali rivojlantiriladi. Pedagogik jarayon o'quvchilarga ushbu elementlarni mustahkam o'zlashtirish va ijodiy ishlarda qo'llash imkonini yaratadi. Darslarni rejalashtirishda individual yondashuv, bosqichma-bosqich metodika va interfaol mashg'ulotlardan foydalanish o'quvchilarning vizual tafakkurini va badiiy qobiliyatlarini samarali rivojlantirishga yordam beradi.

Amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarga rang va shaklni aniqlash, ob'ektlarni turli burchakdan kuzatish va ularni ikki yoki uch o'lchamli shaklda ifodalash imkonini beradi. O'quvchilar buyumlarni yoki manzaralarni chizishda turli texnikalarni qo'llash

orqali vizual tafakkurini rivojlantiradi. Ranglarni uyg'unlashtirish, soyalarni to'g'ri aks ettirish va kompozitsiyani muvofiqlashtirish o'quvchilarga badiiy ko'nikmalarini amaliyotda qo'llash imkonini yaratadi. Shu bilan birga, o'quvchilar o'z ijodiy qarorlarini qabul qilishni o'rganadi va individual badiiy uslubni shakllantiradi.

Interfaol pedagogik yondashuvlar vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Guruh mashg'ulotlari, muhokamalar, loyihalar va rolli o'yinlar o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rag'batlantiradi, shuningdek jamoaviy ish va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, sinf birgalikda bir manzara yoki natyurmortni chizishi mumkin, bunda har bir o'quvchi o'ziga xos detalni qo'shadi va guruh bilan uyg'un kompozitsiya yaratadi. Bu jarayon o'quvchilarda muammolarni hal etish, tanqidiy fikrlash va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Texnologiyalarni qo'llash ham vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni rivojlantirishda samarali hisoblanadi. Raqamli dasturlar va multimedia vositalari yordamida o'quvchilar turli naqshlar, rang kombinatsiyalari va kompozitsion yechimlarni o'rganishi mumkin. Onlayn galereyalar va virtual muzeylar o'quvchilarga tarixiy va madaniy kontekstni tushunishga yordam beradi, shuningdek ular tomonidan yaratilgan ijodiy ishlar bilan tanishish imkonini beradi. Raqamli resurslar yordamida o'quvchilar o'z ishlarini tahlil qilishi va yaxshilash imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Baholash jarayoni o'quvchilarning vizual tafakkuri va badiiy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Ustozlar o'quvchilarning ishlarini nafaqat texnik jihatdan, balki badiiy mazmun va ijodiy qarorlar asosida baholaydi. Tengdoshlardan olingan konstruktiv fikr va guruh muhokamalari o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, hamkorlikni mustahkamlaydi va turli ijodiy yondashuvlarga hurmatni oshiradi. Shu tarzda o'quvchilar o'z ishlarini tahlil qilish, yaxshilash va ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini mustahkamlash imkoniga ega bo'ladi.

Amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni rivojlantirishning samarali usuli – bu bosqichma-bosqich mashg'ulotlar, interfaol yondashuvlar va milliy qadriyatlarni ijodiy ishlar bilan uyg'unlashtirishdir. O'quvchilar turli ob'ektlar, manzaralar, milliy naqshlar va ramziy buyumlarni chizish orqali estetik didini rivojlantiradi, rang va kompozitsiya bilan ishlashni o'rganadi, shuningdek ijodiy erkinlikni shakllantiradi. Shu tariqa ular texnik mahorat va badiiy tafakkurini bir vaqtning o'zida rivojlantiradi va vizual ifoda qobiliyatiga ega bo'ladi.

Umuman olganda, maktab o'quvchilarida vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni rivojlantirish metodikasi darslarni tizimli rejalashtirish, individual va guruh ishlari, interfaol yondashuvlar va texnologiyalardan foydalanishga asoslanadi. Bu yondashuv o'quvchilarda ijodiy faollik, estetik did va vizual tafakkur rivojlanishini

ta'minlaydi, ularni badiiy jihatdan yetuk va madaniy ongli shaxslar sifatida shakllantiradi.

Maktab o'quvchilarida vizual tafakkur va badiiy ko'nikmalarni rivojlantirish tasviriy san'at darslarining asosiy vazifalaridan biridir. Bu jarayon o'quvchilarga rang, shakl, kompozitsiya va tekstura kabi badiiy elementlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Interfaol pedagogik yondashuvlar, individual va guruh mashg'ulotlari, amaliy ishlar va raqamli texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy faolligini oshiradi, estetik didini rivojlantiradi va vizual tafakkurini shakllantiradi. Baholash va konstruktiv fikr-mulohaza o'quvchilarning o'z ijodini tahlil qilish va yaxshilash qobiliyatini mustahkamlaydi. Shu tarzda metodik yondashuv o'quvchilarda texnik mahorat, badiiy tafakkur va ijodiy ifoda qobiliyatini rivojlantiradi hamda ularni estetik va madaniy ongli shaxslar sifatida shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov, S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatel'nosti // Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka. – 2017. – № 2. – S. 109-110.
2. Shavdirov, S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – P. 131-134.
3. Shovdirov, S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov, S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268, № 1. – P. 070035.
5. Shavdirov, S. A. O'quvchilarda tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlari // Sovremennoe obrazovanie (Uzbekistan). – 2017. – № 6. – S. 15-21.
6. Shovdirov, S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – № 1. – S. 8-14.
7. Baymetov, B. B., Shovdirov, S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4, № 3. – S. 60-66.